

Maa- ja metsätalousministeriö
[kirjaamo\(at\)mmm.fi](mailto:kirjaamo(at)mmm.fi)

12.1.2021

Lausuntopyyntö VN/25997/2020, MMM, Tornionjoen kalastussääntö 2021

RAJAJOKIKOMISSION LAUSUNTO KOSKIEN MAHDOLLISIA MUUTOSTARPEITA TORNIONJOEN KALASTUSSÄÄNTÖÖN VUONNA 2021

Maa- ja metsätalousministeriö pyytää lausuntoa Suomen ja Ruotsin välisistä vuosittaisista neuvotteluista koskien Tornionjoen kalastussääntöä, joka on olennainen osa vuoden 2010 rajajokisopimusta.

Suomalais-ruotsalainen rajajokikomissio kiittää lausuntopyynnöstä ja esittää seuraavat näkökohdat otsikkoaiheesta:

Varovaisuusperiaatteen noudattaminen

Sekä Perämerellä että Tornionjoen vesistöalueilla viime vuosina ilmenneen lohien kuolleisuuden johdosta Rajajokikomissio katsoo, että varovaisuusperiaatteen tulee ohjata valtioiden välistä päätöksentekoa kalastussäännöstä. Suomen ja Ruotsin välisen rajajokisopimuksen erityisenä tarkoituksena on kiinnittää huomiota kalakantojen suojeluun ja kestävään käyttöön. Muistutamme siitä, että vuoden 1982 YK:n merioikeusyleissopimuksen 66 artiklan mukaan niillä valtioilla, joiden joista anadromiset kalakannat ovat peräisin, on päävastuu näistä kannoista.

Vanhan kalastuskulttuurin vaaliminen

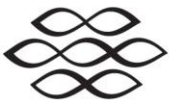
Rajajokikomissio tahtoo vaalia Tornionlaakson vanhaa kulttuuria. Uudet kalastustavat ovat vaaraksi perinteisille kalastustavoille varsinkin lohenkalastuksessa. Tämä johtuu kansallisesti asetetuista kalastussäädöksistä. Osa vanhoista kalastustavoista on kielletty. Kyläkunnan ikaikainen lohien lippokalastus on jäänyt modernin ns. spinnfluga-kalastuksen jalkoihin, jota voi harjoittaa kolme kuukautta samoilla koskilla. Lohen lippokalastus on sen sijaan rajoitettu lyhyeen aikaan. Rajajokikomissio pyytää sopimusvaltioita tekemään arvovalintoja perinteisten kalastustapojen tueksi.

Kalastuksen määrä ja kohdentuminen

Suomen ja Ruotsin kansallisissa lohistrategioissa tavoitellaan kantakohtaista lohenkalastusta. Mikäli Ruotsi ja Suomi ottavat tosissaan kansallisten lohi- ja meritaimenstrategioiden tavoitteen tulee viranomaisten yhteensovittaa välttämättömät toimenpiteet, joilla varmistetaan kestävä lohikantojen hoito.

Lohen terveystilanteen lisäksi kalastuksen säätelyssä on huomioon otettava se, että nuorimpien poikastiheys on pudonnut vuoden 2015 tasosta puoleen (40kpl>20kpl/100m²). [Tornion-Muonionjoenjoen-Lainionjoen eri osissa lisääntyvät lohet ovat geneettisesti erilaistuneita ja vaeltavat eri aikaisesti.](#) Ne lohet, jotka vaeltavat jokivesistön yläosiin, saapuvat aikaisin.

Tornionjoen [telemetriatutkimuksessa \(2020\)](#) on havaittu, että loppukaudella merkityt lohet selvisivät huomattavasti paremmin kudulle, kuin alkukaudella merkityt ja käsitellyt lohet. Tämä seikka puoltaa osaltaan kalastuksen painopisteen siirtämistä kaikkien pyyntimuotojen osalta alkukaudelta myöhemmäksi.

Lohenkalastuksen ajoittamisessa ja kohdentamisessa on pyrittävä vähentämään alkukauden kalastuspainetta latvavesille pyrkivien emokalojen ja ylipäättään suurien lohien säästämiseksi. Merialueella ajoitusmuutoksen täytyy koskea koko rannikkokalastusta. Kalastuksen myöhentämisellä olisi merkitystä myös meritaimenkantojen elvyttämistyölle.

Kaloja vahingoittavien pyyntimenetelmien käyttö

Sairastuneiden ja kuolleiden kalojen osalta on Ruokaviraston tutkimuksissa nostettu esiin kalojen mekaaniset vauriot. [Luonnonvarakeskuksen vuoden 2020 tutkimuksen](#) mukaan jopa 40 % lohista on saanut vaurioita ennen jokeen nousua.

Luonnonvarakeskuksen erikoistutkija Atso Romakkaniemen mukaan Tornionjoen lohi kestää ylimääräistä ihmisten käsittelyä huonosti, oli sitten kyse tutkimuksesta tai esimerkiksi rysistä vapauttamisesta. Telemetriatutkimuksen (2020) perusteella on ilmeistä, että merkittävä osa rysistä vapautetuista lohista keskeyttävät kutuvaelluksen.

Ruotsissa tehdyssä tutkimuksessa (Utkastdödlighet hos lax fångad i olika redskap, Östergren et al, SLU 2020), on osoitettu lohien heikko menestyminen nykyisistä kiinteistä pyydyksistä vapauttamisen jälkeen. Rajajokikomissio ehdottaa, että nykyisiä kiinteitä pyydyksiä ei katsottaisi sopivaksi valikoivana kalastustapana.

Vastaavasti jokikalastuksen osalta valtioiden tulee huomioida sellaista kalastusta, jossa lohet altistuvat vaurioille. Erityisesti on mietittävä sitä, soveltuuko heittopainokalastus kivikkoiseen koskeen. Kyseinen kalastus ajoittuu tulva-aikaan, jolloin lohet pakkautuvat koskiin odottamaan virran vastuksen heikkenemistä. Kyseinen kalastusmuoto kohdistuu tiukkaan pakkautuneen kalatiivistymään. Lohet saavat osumia siimoista sekä vieheistä ja karkaamiset ovat yleisiä. Katkeilevien siimojen vuoksi tuhansia heittopainoja vieheineen voi jäädä pohjakivien väliin, yhä pyytäväiksi. Biologisesti heittopainokalastus kohdistuu lähes yksinomaan varhain vaeltavien latvavesien osakantojen suuriin naaraslohiin. Rajajokikomissio on rahoittanut sukeltajien suorittamaa Matkakosken heittopainovarusteiden poistoa koskesta.

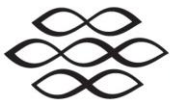
Rajajokikomissio kehottaa molempia valtioita kiinnittämään erityisesti huomiota niihin pyyntiin liittyviin menetelmiin ja käytäntöihin, joissa lohille aiheutuu vaurioita.

Tornionjoen taimenen eri kantojen elvyttämiseen tarvittavat hoitotoimet

Luken ja SLU:n biologisen selvityksen (2020-02-21) mukaan meritaimenkantojen tila on heikko. Selvityksessä mainitaan kalastuspaineen vähentäminen meressä, elinympäristöjen hoitotoimenpiteet ja kantojen tehostettu seuranta. Rajajokikomissio puoltaa selvityksessä esille nostettuja toimia meritaimenkantojen elvyttämiseksi. Rajajokikomissio kannustaa sopimusvaltioita tekemään yhteisen hoitosuunnitelman Tornionjoen meritaimenelle.

Vaellussiika

Tornionjoen vaellussiikatutkimuksen (2019) mukaan Tornionjoen vaellussiian saalit ovat pienentyneet merkittävästi 1980-luvulta lähtien. Siian vaellus on samanaikaisesti myöhentynyt ja keskikoko pienentynyt. Vaellussiika joutuu liian suuren kalastuspaineen kohteeksi sekä merellä että joessa. Rajajokikomissio puoltaa kaikkia tarvittavia toimenpiteitä siikakannan elvyttämiseksi.

Harjuksen kalastusaika

Komissio katsoo, että harjuksen kevätpyynnin rajoitusta tulee jatkaa kannan heikon tilan vuoksi edelleen harjuksen kutuaikana.

Kalastuksen valvonta

Riittävä, näkyvä ja uskottava valvonta yhdessä kattavan tiedottamisen ja ajanmukaisen saalisraportoinnin kanssa on perusedellytys kalavesien ja kalakantojen hoidossa ja hallinnoinnissa kuin myös ainutlaatuisen ja kansainvälisen Tornionjoen edelleen kehittämässä kiinnostavana ja korkealaatuisena kalastusmatkailukohteena. Kuten aiempina vuosina ehdottaa Rajajokikomissio, että kalastuksenvalvontaan ohjataan lisäresursseja.

Johan Antti
Puheenjohtaja

Timo Jokelainen
Varapuheenjohtaja

Simja Lempinen
Sihteeri